

ЛУГАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
імені Е.О. ДІДОРЕНКА

ДЕПАРТАМЕНТ КАРНОГО РОЗШУКУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

**Діяльність підрозділів карного
розшуку щодо протидії злочинному
обігу вогнепальної зброї в Україні
у сучасних умовах**

Матеріали постійно діючого
методологічного семінару

(м. Миколаїв, 3-4 червня 2016 року)

Суми
РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка
2016

УДК 343.1:351.75
ББК 67.9(4Укр)311
Д 50

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Луганського
державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка
(протокол № 12 від 24 червня 2016 року)

**Д 50 Діяльність підрозділів карного розшуку щодо
протидії злочинному обігу вогнепальної зброї в
Україні у сучасних умовах : матер. постійн. діюч.
методол. семінару (м. Миколаїв, 3-4 червня 2016 р.) ;
упоряд. к.ю.н., проф. Б.І. Бараненко. – Суми: РВВ ЛДУВС
ім. Е.О. Дідоренка, 2016. - 309 с.
ISBN 978-617-616-069-4**

Збірник містить тези доповідей учасників постійно діючого науково
практичного семінару, присвяченого розгляду теоретичних та прикладних
проблем оперативно-розшукової діяльності, діяльності підрозділів карного
розшуку щодо протидії злочинному обігу вогнепальної зброї в Україні, що
проходив 3-4 червня 2016 року в м. Миколаєві.

Для науковців, викладачів, курсантів і студентів вищих навчальних
закладів юридичного профілю, працівників підрозділів карного розшуку, а
також усіх, хто цікавиться сучасними проблемами протидії злочинному обігу
зброї в Україні.

УДК 343.1:351.75
ББК 67.9(4Укр)311

Тези доповідей публікуються в авторській редакції. їхній зміст
відображає персональну позицію учасника семінару.

ISBN 978-617-616-070-0

©РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2016

©Автори, 2016

В.С. Бондар

начальник відділу
організації наукової роботи,
кандидат юридичних наук, доцент
(Луганський державний університет внутрішніх справ
імені Е.О. Дідоренка)

М.В. Кривонос

фахівець науково-дослідної лабораторії
з правових та організаційно-тактичних проблем ОРД
(Луганський державний університет внутрішніх справ
імені Е.О. Дідоренка)

ЗАСТОСУВАННЯ ЛАЗЕРНОГО МАРКУВАННЯ ДЛЯ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ВОГНЕПАЛЬНОЇ СТРІЛЕЦЬКОЇ ЗБРОЇ

Сучасні потреби практики досудового розслідування та судового розгляду кримінальних правопорушень, вчинених із застосуванням вогнепальної зброї актуалізують пошук дієвих засобів та методів її ідентифікації, адже це дозволить:

- встановити перелік можливих для визначення фактів застосування зброї у минулому;
- встановити конкретну категорію, модель зброї, її виробника;
- оперативно перекрити можливі канали надходження на певну територію, а також встановити осіб, причетних до незаконного обігу вогнепальної зброї.

Разом із тим, ідентифікація стрілецької вогнепальної зброї за слідами на кулях та гільзах становить одне з найбільш складних завдань судово-балістичної експертизи.

Основною причиною цього є достатньо висока варіаційність слідів на стріляних кулях та гільзах. Зумовлено це тим, що індивідуальні ознаки зброї в слідах на кулях можуть дуже сильно змінюватись від пострілу до пострілу. Експерта практика містить випадки, коли не вдається встановити тотожність за слідами, зокрема на кулях, по черзі стріляних з одного екземпляру зброї, хоча при цьому на кожній кулі утворюється достатньо велике число трас, придатних до ідентифікації. Наприклад, експериментальні дослідження гільз, стріляних у пістолеті «Маузер», показали, що розкид за кутової відстані між центрами слідів відображувача та зачіпу викидача варіюється у межах

15 градусів для одного екземпляру зброї та 20 градусів для декількох екземплярів зброї даної моделі.

Слід зауважити й на інші проблеми, що виникають при розслідуванні кримінальних проваджень зазначеної категорії, зокрема відсутність:

- якісної довідково-допоміжної інформації, необхідної для вирішення ідентифікаційних, діагностичних та класифікаційних завдань у рамках судово-балістичних експертиз;

- дієвого контролю з боку правоохоронних органів території обігу зброї, каналів її надходження та точок кінцевого збуту.

Розробці питань ідентифікації вогнепальної зброї присвячені роботи В.В. Арешонкова [2, с. 261-269], В.С. Аханова, В.Є. Бергера [3], Д.Ю. Гамова, Б.М. Єрмоленка [5], А.В. Кокіна [6; 7; 14], Б.М. Комаринця [8], С.Д. Кустановича, І.В. Латишова [1, с. 125-127; 4, с. 24-27], Л.Ф. Савраня, А.В. Стальмахова [13, с. 40-42; 14], Є.І. Сташенка [15], В.О. Федоренка [13, с. 40-42; 19, с. 56-58; 20, с. 17-24; 21], Б.І. Шевченка та інших вчених та практиків [11, с. 497-506; 12, с. 89-91], які фактично сформували систему сучасних наукових уявлень в цій галузі. Тому сьогодні без врахування та аналітичного розгляду їх наукового внеску не може обійтись жодна серйозна праця з зазначеної проблеми.

Разом із тим, слід визнати, що у вітчизняній спеціальній юридичній літературі проблеми застосування лазерного маркування для ідентифікації вогнепальної стрілецької зброї в комплексі не розглядалися. Саме тому **метою** доповіді є подальше висвітлення можливостей нанесення лазерного маркування в каналі ствола з метою ідентифікації зброї за слідами на стріляних кулях та гільзах, а також формування на слідоутворюючих частинах вогнепальної зброї стійких індивідуальних ознак, що стабільно відображаються на стріляних кулях та гільзах.

Перспективним напрямом вирішення цієї проблеми є нанесення прихованого лазерного маркування, так званої «криміналістичної мітки» на гільзах чи кулях, стріляних з вогнепальної зброї, що забезпечуються внесенням зміст у слідоутворюючі частини та механізми вогнепальної зброї – канал ствола, патронник ствола, «чашка» затвору тощо, під якою розуміється заздалегідь визначене позначення, зміст, конфігурація та локалізація якого містить інформацію про комплекс ознак зброї.

Більше того, роботи криміналістів продемонстрували принципову можливість ідентифікації зброї, у тому числі з полігональними нарізами, яка містить на внутрішній поверхні каналу ствола по мен-

пій мірі один маркувальний елемент, який залишає на кулі при пострілі сліди, що дозволяють ідентифікувати ствол [19, с. 56-58; 20, с. 17-24].

У якості маркувального елемента використовувалася довільна зміна мікрорельєфу внутрішній поверхні каналу ствола, яка виникає під впливом енергії від джерела лазерного випромінювання. Обробка внутрішньої поверхні каналу ствола лазерним випромінюванням базується на передачі енергії квантів світла тепловим коливанням решітки твердого тіла матеріалу ствола. При досягненні на поверхні щільності випромінювання на рівні $(1-5) \times 10^8$ Вт/см² основними процесами в зоні впливу стають випаровування та плавлення, які супроводжуються локальною зміною мікрорельєфу, а саме появою на поверхні малих деформацій у вигляді лунок (у результаті випаровування) та застиглих крапель розплавленого матеріалу (у результаті плавлення). Застосування багатомодового лазерного випромінювання, енергетичні та просторові параметри пучка якого довільно змінюються впродовж часу, супроводжується хаотичним розподілом щільності потужності в зоні впливу. При цьому на відміну від відомих методів, на внутрішній поверхні ствола формуються мітки, що індивідуалізують та залишають на кулі сліди, комплекс сукупних ознак яких повторити неможливо. Для додаткового зміцнення маркувальних елементів внутрішня поверхня каналу ствола в області лазерного впливу покривалася тонким шаром пасти, що містить бор [17].

Таким чином, на вирішення судово-балістичних експертиз, що призначаються в кримінальних провадженнях зазначеної категорії, можуть бути винесені завдання щодо встановлення:

- криміналістичних міток на досліджуваних гільзах/кулях;
- ознак додаткової обробки (кернування, гравіювання тощо) на складових деталях досліджуваної зброї, що відображуються на стріляних кулях/гільзах;
- можливості визначення моделі та виробника досліджуваної зброї.

Виходячи з положень теорії судової ідентифікації, маркування, які наносяться на деталі зброї з метою їх подальшого ототожнення, мають задовольняти низці вимог:

- 1) комплекс ознак маркування, який відображується в слідах на стріляних кулях та гільзах, повинен бути індивідуальним, тобто кожному екземпляру зброї повинен відповідати певний комплекс ознак;

2) сліди маркування, які залишаються на ідентифікуючому об'єкті, повинні бути стійкими, тобто незалежно від кількості пострілів комплекс ознак, що індивідуалізує, повинен зберігатись;

3) на різних екземплярах зброї не повинно бути повторень мікрорельєфу маркувальних позначень;

4) складність видалення маркувань [6, с. 44; 20, с. 17].

У спеціальній літературі описані різні способи подібного маркування.

Існуючі в Європі та США методи прихованого маркування та ідентифікації зброї здебільшого відносяться до систем радіочастотно-го захисту. Тому певний інтерес становить ідея використання радіочастотної технології ідентифікації або RFID (Radio Frequency Identification). Основу цього способу складає використання RFID-міток, які впроваджуються в об'єкт та за своєю конструкцією є антенами, які приминають електромагнітний сигнал, чипом, який обробляє сигнал, що надходить та формує сигнал у відповідь. Для зняття та запису інформації на мітки використовуються спеціальні прилади зчитувачі.

Використання RFID-міток дозволяє максимально автоматизувати систему обліку, здатну функціонувати в режимі реального часу. Недоліками подібної системи є: можливість знаходження міток – RFID та їх дезактивація; чутливість чипів RFID-системи до інтенсивного нагріву, особливо це стосується механізмів ствольної коробки та стволу. Однак даний спосіб з технічних причин ще не реалізований.

Інші пропоновані передові способи та пристрої для прихованого маркування стволів стрілецької зброї, їх наукова новизна полягають у вирішенні проблем, які полягають у наступному – використовуючи графічну форму зберігання інформації, подібну ASCII коду, зменшується розмір кодового елемента, який наділяється здатністю зберігати необхідну кількість знаків інформації. Розроблена технологія електрохімічного маркування полягає у формуванні на поверхні виробу сукупності лунок діаметром 0,5-1,0 мм та глибиною 200-300 мкм. Унікальність маркування полягає в тому, що прихована ідентифікаційна марка у вигляді сукупності розподілених точок малого розміру несе зашифровану інформацію про виробника, дату виготовлення та інші технічні характеристики. Розпізнання такого маркування здійснюється спеціальним сканером, зв'язаним з обчислювальним комплексом. Маркування має високу механічну стійкість, високий оптичний контраст. Підробка маркування даного типу іншими методами (без

повторення даної технології) неможлива, тому на даній стадії маркування має високий ступінь захисту від підробок [9; 12, с. 89-91; 18].

Отже, найбільш прийнятним методом є нанесення механічних або лазерних штрихів на деталі зброї, що утворюють сліди.

Вивчення відповідних слідів на стріляних гільзах надає можливості навіть у «польових умовах» отримувати важливу для розслідування криміналістично значущу інформацію.

Однак слід зазначити, що результати досліджень слідової картини на стріляних кулях, що наводяться в літературі, свідчать про те, що впродовж перших 8-10 пострілів спостерігається висока варіативність слідів, утворених лазерним маркуванням, при подальшій експлуатації зброї сліди від маркування змінюються повільніше. Таким чином, виходячи з відомих принципів судової ідентифікації, яким має задовольняти маркування, найбільш слабким місцем є її стійкість від пострілу до пострілу.

Одним із засобів протидії злочинам, вчиненим із застосуванням вогнепальної зброї є впровадження для зразків зброї відповідного лазерного маркування, з продовженням робіт за напрямками, пов'язаними з дослідженнями впливу маркування на ресурс стволу, зносостійкості маркувальних символів при вирішенні задач ідентифікації стрілецької зброї більшого калібру, ефективності лазерного маркування в зразках зброї при відстрілі куль з напиленими покриттями тощо.

Використана література:

1. Андреев А.Г. Актуальные вопросы идентификации огнестрельного оружия с полигональными нарезками канала ствола / А.Г. Андреев, С.В. Гринченко, И.А. Латышов // Анализ практики производства судебных экспертиз. Сборник статей. – Москва, 2005. – С. 125-127.
2. Арешонков В.В. Лазерне маркування деталей гладко ствольної вогнепальної зброї як спосіб підвищення ефективності її ідентифікації / В.В. Арешонков // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. – 2010. – №4. – С. 261-269.
3. Бергер В.Е. Собрание и подготовка материалов для экспертизы огнестрельного оружия, боеприпасов и следов выстрела. Методическое пособие для следователей / В.Е. Бергер. – Киев: Киевский научно-исследовательский институт судебной экспертизы, 1967. – 27 с.
4. Гринченко С.В. Особенности механизмы образования и морфология следов на пулях, выстреленных из современных образцов огнестрельного оружия с полигональными нарезками канала ствола /

С.В. Гринченко, И.В. Латышов // Актуальные вопросы судебных инженерных экспертиз. – Иркутск, 2006. – С. 24-27.

5. Ермоленко Б.Н. Теоретические и методические проблемы судебной баллистики / Б.Н. Ермоленко. – Киев: Редакционно-издательский отдел МВД УССР, 1976. – 152 с.

6. Кокин А.В. Концептуальные основы криминалистического исследования нарезного огнестрельного оружия по следам на пулях: дис. ...докт. юрид. наук. – М., 2015. – 388 с.

7. Кокин А.В. Концептуальные основы криминалистического исследования нарезного огнестрельного оружия по следам на пулях / А.В. Кокин. – М.: Издательство «Щит-М», 2013. – 191 с.

8. Комаринец Б.М. Судебно-баллистическая экспертиза. Учебно-методическое пособие. Вып. 1 / Б.М. Комаринец. – М., 1974. – 166 с.

9. Корчмарик Н. Оружие с микрочипом. URL: www.sec4u.ru/text/6-2006-article/978/index.shtml.

10. Криміналістичні мітки на мисливській зброї, виготовленій шляхом перероблення автоматів Калашникова: метод. рекомендації. – К.ДНДЕКЦ при МВС України, 2010.

11. Матвієнко С.А. Щодо проблемних питань проведення судово-балістичної експертизи з ідентифікації мисливської нарізної зброї на стадії досудового розслідування / С.А. Матвієнко // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2015. – № 1. – С. 497-506.

12. Мильх В.А. Информационные и технические аспекты скрытой маркировки оружия / В.А. Мильх, Е.А. Коломиец // Международный Научный Институт «Educatio». Технические науки. – 2015. – II (9). – С. 89-91.

13. Стальмахов А.В. К вопросу о следах на пулях, выстреленных из огнестрельного оружия с полигональными нарезками / А.В. Стальмахов, В.А. Федоренко // Актуальные проблемы трасологической и судебно-баллистической экспертиз. – Волгоград, 2006. – С. 40-42.

14. Стальмахов А.В. Судебная баллистика и судебно-баллистическая экспертиза: Учебник / А.В. Стальмахов, А.М. Сумарока, А.Г. Егоров, А.Г. Сухарев / Под общей ред. Егорова А.Г. – Саратов: СЮИ МВД России, 1998. – 176 с.

15. Стащенко Е.И. Идентификация оружия по выстреленным пулям / Е.И. Стащенко, В.И. Нусбаум. – Москва: ВНИИСЭ МЮ СССР, 1976. – 33 с.

16. Судебная баллистика и судебно-баллистическая экспертиза [Текст]: учебник для студентов вузов, обучающихся по специальности «Судебная экспертиза» / А.В. Кокин, К.В. Ярмак. – М.: ЮНИТИ-ДАНА: Закон и Право, 2015. – 350 с.

17. Технологические процессы лазерной обработки: Учебное пособие для ВУЗов / Под ред. Григорьянца А.Г. – Москва: МГТУ им. Н.Э. Баумана, 2006. – 663 с.

18. Устройство для электрохимической маркировки внутренней поверхности ствола оружия (патент RU 2514763 В 23 Н 9/06 от 10.05.2014г. бюл. №13).

19. Федин А.В. Идентификация огнестрельного оружия лазерной маркировкой канала ствола / А.В. Федин, Е.А. Чашин, В.А. Федоренко // Известия Саратовского университета. – 2012. – Т.12. Серия Экономика. Управление. Право. – Вып. 3. – С. 56-58.

20. Федоренко В.А. [и др.]. Применение лазерной маркировки для идентификации оружия по следам на выстреленных пулях / В.А. Федоренко // Судебная экспертиза. – 2008. – № 1. – С. 17-24.

21. Федоренко, В.А. Актуальные проблемы судебной баллистики [Текст]: монография / В.А. Федоренко. – М.: Издательство «Юрлитинформ», 2011. – 208 с.

В.Ф. Нестерович

завідувач кафедри,

доктор юридичних наук, доцент

*(Луганський державний університет внутрішніх справ
імені Е.О. Дідоренка)*

УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ ЩОДО ПРОТИДІЇ ТА ЗАПОБІГАННЮ КОРУПЦІЇ У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Демократичний та правовий характер Української держави неодмінно обумовлює необхідність участі громадськості у діяльності Національної поліції України загалом, та щодо протидії та запобіганню корупції в її органах зокрема. Події останніх років продемонстрували неймовірний потенціал громадськості у вирішенні державних та суспільних справ і цей потенціал є неабияк затребуваним у

Діяльність підрозділів карного розшуку
щодо протидії злочинному обігу вогнепальної зброї в Україні
у сучасних умовах

Кисельов А.О. Правова основа конфіденційного співробітництва осіб з працівниками підрозділів карного розшуку для протидії злочинному обігу вогнепальної зброї	83
Квітка Я.М., Гусева К.А. Шляхи вдосконалення законодавства у сфері дозвільної системи Національної поліції	86
Казначеев Д.Г., Поливанюк В.Д. Сучасний стан нелегального обігу вогнепальної зброї в Україні	92
Долгополова М.М. Деякі питання підготовки співробітників національної поліції щодо застосування вогнепальної зброї	97
Бойко І.В. Адміністративно-правові аспекти запобігання незаконному обігу зброї в Україні дільничними офіцерами поліції	102
Бондаренко А.В., Скачков М.В. Противодействие незаконному обороту огнестрельного оружия, боеприпасов и взрывчатых веществ	115
Басалик С.А. Щодо проблематики протидії незаконному обігу вогнепальної зброї у процесі торгівлі людьми	117
Казміренко В.О. Недбале зберігання вогнепальної зброї (стаття 264 Кримінального кодексу України)	122
Павленко Н.Г. Проблемні питання застосування поліцією вогнепальної зброї	126
Горбаньов І.М., Симонова Г.М. Попередження незаконного застосування вогнепальної зброї криміналістичними програмно-апаратними засобами розпізнання власника	130
Ханькевич А.М. Концепція ситуаційного керування оперативнотрудовою діяльністю підрозділів національної поліції в умовах району проведення антитерористичної операції	138
Бондар В.С., Кривонос М.В. Застосування лазерного маркування для ідентифікації вогнепальної стрілецької зброї	148
Нестерович В.Ф. Участь громадськості щодо протидії та запобігання корупції у діяльності органів Національної поліції України	154
Остренко М.В. Особливості контролю й обліку зброї і бойових припасів на території України	158
Попов С.Ю. Оперативна закупка як дієвий захід у протидії незаконному розповсюдженню зброї підрозділами кримінальної поліції	161
Манжай О.В. Аналіз методології кримінальної розвідки в зарубіжних країнах	164
Пеньков С.В. Окремі аспекти зарубіжного досвіду застосування оперативної техніки правоохоронними органами	174

Наукове видання

**Діяльність підрозділів карного розшуку щодо
протидії злочинному обігу вогнепальної
зброї в Україні у сучасних умовах**

**Матеріали постійно діючого
методологічного семінару**

(м. Миколаїв, 3-4 червня 2016 року)

Упорядник –
к.ю.н., проф. **Б.І. Бараненко**

Редактор, оригінал-макет –
к.ю.н., с.н.с. **О.В. Бочковий,**
М.В. Кривонос

Друкується мовами оригіналу

Підписано до друку 08.07.2016. Формат 60x84¹/₁₆.
Гарнітура Book Antiqua. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 18,02. Тираж 300 прим. Зам. № 0807-1.

Редакційно-видавниче відділення
відділу організації наукової роботи
Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка
40007, Україна, м. Суми, вул. Миру, 24

ВИГОТОВЛЮВАЧ
Поліграфічне підприємство СПД Румянцева Г.В.
54038, м. Миколаїв, вул. Бузника 5/1.
Свідоцтво МК № 11 від 26.01.2007 р.